

14 февраль — Захиддин Мухаммад Бобур таваллуд топган кун

Азизиддин Насафий таърифида майлум бўлади, комил инсон дунёдаги жами яхшиликларни ўлашибтириши, уларнинг соҳиби бўлиши лозим. Ана шу яхшиликлардан бирни имл эгаллашадир. Бобур бу хақда бир рубойисида шундай ёзди:

Ким бор ага имтолиб — имкерак, Ургангали имтолиб имлерак. Мен имтолиб имтолиб имле ёйк, Мен бормен имтолиб — имкерак.

Бобурнинг ўзи хам диний ва дунёйи билимларни етарили даражада ўлашибтирган донишманд инсон эди. «Бобур подшохнинг фазилатлари бисер ва камолотлари бешумордир», дейди бу хақда Хасанхоза Нисорий. Умри уруш-юришларда ўтган бўлишига карамай, у имон тоди дегучи ўшиш ва ёзиш билан машғул бўларди. У широ сифатида девон тартиб берди, олим

яхши тарбия кўрган, дунёйий ва диний билимларни етарили даражада ўлашибтирган, нафу ҳавога берилмайдиган, мол-дунёга хирс кўймаган, дийнатли, адолатли, сажий, бирордан яхшилигини аямайдиган, шумумомала, мадр, тантн, эътиқоди мустаҳкам, киши Бобур наиздида яхши инсон хисобланади. Бу жihatдан Азизиддин Насафийнинг комил инсонга берган кўйидаги таърифи Бобурнинг комил инсон ҳакидаги қарашлар билан тўла мос келади: ... комил инсон шундай инсондорки, унда кўйидаги тўрт нарса камолга етган бўлсин: яхши сўз, яхши феъл, яхши ахлоқ ва маориф.

Сифатида аруз ҳакида «Мухтасар» рисоласин яратди, муаррих сифатида «Бобурнома»ни ёди, диний илмлар, шарипи билимларни сифатида «Мубаййин» асарини битди, мутаржимилика қаламина синаб Ҳожа Убайдulloҳ Ахорнинг «Волидия»-сини форсийдан тархими килид, муррабий сифатида «Хатти Бобурий»-ни иктиро этиди. Бундан ташкари, у мониҳир хаттот ва мусиқашунос хам эди. Инглиз олими Умиллан Эрскининг ёзишича: «Бобур туркий мусики оҳанглари ҳакида хам рисола яратдиган, бу асар мазкур соҳада яратилган асарлардан устуңлик киласди... Бобур факат мусики ишик-бозигина эмас, яхшинига бастикор хам эди. У яратган кўй ва кўшиклар жуда ёқимли оҳандга бўлиб, унинг вафотидан кейин хам ҳалк оғиздан тушибади».

Бобур фарзандлари ва қариндошларининг или олини учун астайтид гамхўрлик килган. Чунчига, «Мубаййин» («Фикси Бобурий») асарини ўтиллари Ҳумоён ва Комрон Мирзога атаб, уларнинг шарипи атимларни яхши эгаллашларига ёрдам сифатида яратган. Ёки жиёни Мирзо Ҳайдарнинг или олиши учун килган гамхўрликлари, унга яратиб берган шароитларини олай-

лик. Кейинчалик муаррих бўлиб этишган Мирзо Ҳайдар тогасининг яхшиликларини меҳру муҳabbat билан эслайди.

Комил инсон олдига кўйиладиган кейинги талаб нафс тарбияси ва яхши инсоний фазилатларни ўлашибтириши, ўзидаиги барча кусурларни бартарди этиш, нафснинг ёмонликлари, ундан кутилиш лозимиги ҳакида Бобур ўзининг маснавийларидан бирнида шундай ёзиди:

Насиғинг қасбидор ҳаёво ҳавас, Рӯҳ олидадор булар ғрамас.
Насиғ оғиманодур юқин билгил, Дўстум, бу сўзумни чин билгил.
Душманедур, агарни ўтру эмас.
Лек бир лаҳза сендин айру эмас.
Гарчи зоҳирда тўғридектур нафс,
Жисминг уйдай ўғридектур нафс.

Комилликнинг янга бир шарти яхшилик килиши, эл билан яхши муоммалада бўлиши, ҳайру саҳоват намуналарини кўрсатиш ва бошқа эзгу инсоний фазилатларки, шоирнинг бир канчи шеврларida улар улугланиди. Яхшилик, яхши ном колдирни — мумтоз адабиётда кўйланиб келган энг асосий мавзулардан бирни. Бобурнинг машҳур газалида бу хақда шундай ёзилади:

Бори зла яхшилиғ қўлини,

мундин яхши ўйк,

Ким дегайлар даҳр аро қолди

ғалондин яхшилиғ.

Бу мавзууда «Бобурнома»да хам кўйидаги фикрларни ўқимиз: «Гарзаким, бу дунёда кишидин умидонд нималар колур, ҳар ким аклидин баҳравар бўлса, нега андоғ харакатга иқомд қўйлайким, андоғ сўнг ёмон дегайлар ва ҳар қишига ҳушдин асар бўлса, нега андоғ амрэхтим қўйлайким, қўлғондин сўнг мустахсан дегайлар». Шундан кейин ҳикмат ахлининг: «Шуҳрат билан ёдланиши ҳакимлар иккича умр демешлар», деган сўзларни келтиради.

Комил инсон — хам ҳалк ризосини қозонган киши. Шоир бир руబийсида шунгун дэвлаттади:

Носиҳ сўзи сана гечча мардум ўлғай,

Ҳашинон ялон қошингда побуд ўлғай.

Бори эмдаш бори наёв этимли,

Ҳақ рози олам заи хушнуд ўлғай.

Хуласа килиб айтганда, Бобур талқинидан комил инсон қандайдир самовий, мавхум бир хот эмас, балки маънавий-ахлоқий жиҳатдан етук, касбу ҳунарда баркамол, илму дошида ўз даврининг пешқадами, барча эзгу фазилатларни ўзида жамалган шахс. Бугина эмас. У ўзининг барча илми, хунар, таърибаси, бойлиги, имкониятларни эл-юрт манфаати учун сарфлаши лозим. Буюк зотлар учун ҳакиқий одамийлик — ҳалк оғирини енгил килишида, эл хизматига камарбаста булишида кўринаиди. Аслида барча замонларда хам ҳакиқий комил инсон ўзини ҳалк ва ватан баҳту саодати йўлида фидо килиши керак.

Эргаш ОЧИЛОВ

НАЗМ ВА НАВО ОҚШОМИ

Ўзбекистон фахрийларни ижтимоий қўллаб-куватларни Нуроний жамгармаси Марказий Кенгаши, Собир Рахимов туман ҳокимлиги, Собир Рахимов номли Тибийт коллежи, Баҳоуддин Накибдин номли макалла фуқаролар йигини ҳамкорлигига «Назм ва наво оқшоми» адабий-бадний кечга ташкил этиди.

«Назм ва наво оқшоми»нинг меҳмони, академик Азиз Қамомов ҳазрат Навоий достонларининг барҳаётликлари ҳакида сўз юритди. Беш достондан иборат «Ҳамса»ни жуда киска муддат — эди. Иллини ёзиб тутаглаб Навоий даҳсонинги блокнотигидан далолат эканлигини кайд этиди. Кечада ўзбек, тоҷик, қозоқ тилларда шоир фазаллари ўқилди, қўшиклар янгради.

Муҳбимиз

Носир ҲАЙДАРОВ олган сурат.

Турмуш чорраҳалариди

Бошқа ҳалқларни асло камситмаган ҳолда ўзимизнинг ўзебекона одамохулик, меҳр-шафқат, саҳоват, саҳилик каби фазилатларимиздан ҳар қанча гурулансак арзиди. Кон-кони мизга синган бу қадими қадрияларимиз мустақалик йилларда янада ривож топиб, янгича маъно касб этаётгани қувонали.

БИРИДА МЕХР БОР, БИРИДА...

Истиқлол яратиб берган имкониятлардан оқилона фойдаланаётган ўзбекларни асполи, тадбиркорлар ўз маҳаллаларидаги кам таъминланган оқилларга беғараз ёрдан кўплини чўзишишти, курбы етмаган оқилларнинг суннат, никоҳ тўйларини ўтказиб беришмоқда. Мактаблар, коллэжлар, лицеиларни таъмишлар шишиларга бош-кош бўлаётган, имкони топилгандан кўшишма синfonialari куриб берилади.

Англайларидаги яратиб берган имкониятларни асполи, тадбиркорлар ўз маҳаллаларидаги кам таъминланган оқилларга беғараз ёрдан кўплини чўзишишти, курбы етмаган оқилларнинг суннат, никоҳ тўйларини ўтказиб беришмоқда. Мактаблар, коллэжлар, лицеиларни таъмишлар шишиларга бош-кош бўлаётган, имкони топилгандан кўшишма синfonialari куриб берилади.

Аммо... Элчилик-да. Бирини кўриб шукр қилсанг, бирини кўриб фикр килишга мажбурсан.

Янгина маҳаллалардан бирда оқилянган деган онахон бандаликни бажо келтириди (Аллоҳ раҳматига оғизли). Узон умри майдонида онахон олтиштади, таъмишларни асполи, тадбиркорларни ўтказиб беради. Келингизда онахон олтиштади, таъмишларни асполи, тадбиркорларни ўтказиб беради.

Аммо... Элчилик-да. Бирини кўриб шукр қилсанг, бирини кўриб фикр килишга мажбурсан.

Янгина маҳаллалардан бирда оқилянган деган онахон бандаликни бажо келтириди (Аллоҳ раҳматига оғизли). Узон умри майдонида онахон олтиштади, таъмишларни асполи, тадбиркорларни ўтказиб беради.

Аммо... Элчилик-да. Бирини кўриб шукр қилсанг, бирини кўриб фикр килишга мажбурсан.

Янгина маҳаллалардан бирда оқилянган деган онахон бандаликни бажо келтириди (Аллоҳ раҳматига оғизли). Узон умри майдонида онахон олтиштади, таъмишларни асполи, тадбиркорларни ўтказиб беради.

Аммо... Элчилик-да. Бирини кўриб шукр қилсанг, бирини кўриб фикр килишга мажбурсан.

Янгина маҳаллалардан бирда оқилянган деган онахон бандаликни бажо келтириди (Аллоҳ раҳматига оғизли). Узон умри майдонида онахон олтиштади, таъмишларни асполи, тадбиркорларни ўтказиб беради.

Аммо... Элчилик-да. Бирини кўриб шукр қилсанг, бирини кўриб фикр килишга мажбурсан.

Янгина маҳаллалардан бирда оқилянган деган онахон бандаликни бажо келтириди (Аллоҳ раҳматига оғизли). Узон умри майдонида онахон олтиштади, таъмишларни асполи, тадбиркорларни ўтказиб беради.

Аммо... Элчилик-да. Бирини кўриб шукр қилсанг, бирини кўриб фикр килишга мажбурсан.

Янгина маҳаллалардан бирда оқилянган деган онахон бандаликни бажо келтириди (Аллоҳ раҳматига оғизли). Узон умри майдонида онахон олтиштади, таъмишларни асполи, тадбиркорларни ўтказиб беради.

Аммо... Элчилик-да. Бирини кўриб шукр қилсанг, бирини кўриб фикр килишга мажбурсан.

Янгина маҳаллалардан бирда оқилянган деган онахон бандаликни бажо келтириди (Аллоҳ раҳматига оғизли). Узон умри майдонида онахон олтиштади, таъмишларни асполи, тадбиркорларни ўтказиб беради.

Аммо... Элчилик-да. Бирини кўриб шукр қилсанг, бирини кўриб фикр килишга мажбурсан.

Янгина маҳаллалардан бирда оқилянган деган онахон бандаликни бажо келтириди (Аллоҳ раҳматига оғизли). Узон умри майдонида онахон олтиштади, таъмишларни асполи, тадбиркорларни ўтказиб беради.

Аммо... Элчилик-да. Бирини кўриб шукр қилсанг, бирини кўриб фикр килишга мажбурсан.

Янгина маҳаллалардан бирда оқилянган деган онахон бандаликни бажо келтириди (Аллоҳ раҳматига оғизли). Узон умри майдонида онахон олтиштади, таъмишларни асполи, тадбиркорларни ўтказиб беради.

Аммо... Элчилик-да. Бирини кўриб шукр қилсанг, бирини кўриб фикр килишга мажбурсан.

Янгина маҳаллалардан бирда оқилянган деган онахон бандаликни бажо келтириди (Аллоҳ раҳматига оғизли). Узон умри майдонида онахон олтиштади, таъмишларни асполи, тадбиркорларни ўтказиб беради.

Аммо... Элчилик-да. Бирини кўриб шукр қилсанг, бирини кўриб фикр килишга мажбурсан.

Янгина маҳаллалардан бирда оқилянган деган онахон бандаликни бажо келтириди (Аллоҳ раҳматига оғизли). Узон умри майдонида онахон олтиштади, таъмишларни асполи, тадбиркорларни ўтказиб беради.

Аммо... Элчилик-да. Бирини кўриб шукр қилсанг, бирини кўриб фикр килишга мажбурсан.

Янгина маҳаллалардан бирда оқилянган деган онахон бандаликни бажо келтириди (Аллоҳ раҳматига оғизли). Узон умри майдонида онахон олтиштади, таъмишларни асполи, тадбиркорларни ўтказиб беради.

Аммо... Элчилик-да. Бирини кўриб шукр қилсанг, бирини кўриб фикр килишга мажбурсан.

Янгина маҳаллалардан бирда оқилянган деган онахон бандаликни бажо келтириди (Аллоҳ раҳматига оғизли). Узон умри майдонида онахон олтиштади, таъмишларни асполи, тадбиркорларни